
УДК 338.2

DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/5-78-3>

Кібук Т. М.

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ВИГОДИ ТА ВИТРАТИ ВІД ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Потреби сьогодення вимагають від національних держав виходити та ефективно конкурувати на міжнародному ринку, що є досить проблемним для окремої країни, тому виникає стійка тенденція до інтеграційних процесів на світовому рівні. У роботі проаналізовано та систематизовано основні витрати, пов'язані зі вступом України до ЄС, серед основних з яких можна виділити соціальні, витрати, пов'язані з модернізацією власного законодавства згідно зі стандартами ЄС, та витрати, пов'язані з приведенням до європейських стандартів таких сфер діяльності, як телекомунікації, транспорт, виробництво та передача електропостачання, навколишнє середовище, інша інфраструктура, ядерна безпека, охорона зовнішніх меж, захист тварин та ін. Проведено дослідження основних переваг, які може отримати країна від входу до ЄС, серед яких – лібералізація торгівлі, збільшення прямих іноземних інвестицій, кошти ЄС на поліпшення інфраструктури й підвищення фінансових показників та ін.

Ключові слова: євроінтеграція, Європейський Союз, витрати, вигоди, міжнародний ринок.

Постановка проблеми. Швидкість змін на глобальному світовому ринку спричиняє необхідність швидкої та ефективної реакції з боку національних держав, що дуже часто не є можливим для виконання власними силами, саме тому більшість сучасних країн намагається об'єднатися або увійти до вже існуючих об'єднань держав. Не оминула така тенденція й Україну. Оскільки Україна розташована на Європейському континенті, то зрозумілою є тенденція до об'єднання з європейськими країнами. Саме це і спричиняє актуальність питання європейської інтеграції України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблемних аспектів євроінтеграції сучасних країн присвячено праці багатьох міжнародних дослідників та економістів, серед яких: G. Amitsis, A. Andronikidis, R.C. Avila, J. Bergman, A.P. Bitzenls, J.L. Campos, A. Hemerijck, M. Mussa, I.C. Ломакіна та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на те що питання євроінтеграції є предметом багатьох досліджень у контексті визначення її переваг, на разі не вирішеною є проблема висвітлення не тільки вигід, а й витрат від процесу євроінтеграції для України.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є систематизація та узагальнення наявних та можливих витрат та вигід від європейської інтеграції України в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. За останні роки намітилася стійка тенденція в Україні до саме євроінтеграції, основним кроком якої є вступ до Європейського Союзу. Дане прагнення набуло свого закріплення в Конституції України (ст. 102). Однією з причин такої тенденції є високій рівень добробуту та соціального захисту населення ЄС.

Більшість учених приділяє найбільшу увагу вивченню саме переваг від входу до України

до ЄС, однак поряд із перевагами існують і певні витрати, які має понести держава від даного важливого кроку. Крім того, переваги, які може отримати новий член ЄС, за останніми дослідженнями, слід очікувати тільки у довгостроковій перспективі (понад 10 років), а в коротко- та середньостроковій перспективі такі країни будуть нести здебільшого втрати, що суттєво перевищать вигоди від вступу до ЄС.

Більше того, для отримання статусу країни – кандидата до ЄС Україні доведеться стикнутися з витратами, пов'язаними з підготовкою до вступу, більшу частину з яких країні доведеться покривати власними силами. Аналіз сучасних публікацій щодо проблем євроінтеграції показав, що всі витрати, які можуть понести країни під час підготовки до вступу в ЄС, можна об'єднати в такі групи:

1. Витрати, пов'язані з модернізацією власного законодавства згідно зі стандартами ЄС, а також його імплементацією та виконанням на всіх рівнях. Окрім того, необхідним буде також створення ефективної державної адміністрації та відповідних установ. Даний вид витрат у грошовому вимірі порівняно з іншими є доволі низьким, згідно з останніми дослідженнями, – 5–10% від усіх загальних інвестицій [5].

Даний вид витрат є дуже різноманітним, оскільки до нього входять також витрати на подолання традицій законодавчого нігілізму, недовіри та неповаги до органів правопорядку, державних установ, законів та традицій демократії. Крім того, необхідно буде вирішити питання щодо міграції та імміграції, особливо робочої сили, а також подолання злочинності. Все це потребує не тільки грошових, але й часових витрат на реалізацію в сучасних умовах України. Проте деякі кроки у цьому напрямі вже почалися в Україні після підписання та ратифікації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у 2017 р.

2. Витрати, пов'язані з приведенням до європейських стандартів таких сфер діяльності, як телекомунікації, транспорт, виробництво та передача електропостачання, навколишнього середовища, іншої інфраструктури, ядерної безпеки, охорона зовнішніх меж, захист тварин та ін. Дана група витрат вже потребує суттєво більших грошових вливань із боку держави (близько 25–35% від загальних інвестицій), оскільки досить мало уваги приділялося цим сферам діяльності в останні роки. Крім того, введення даних стандартів призведе в короткостроковій перспективі до різкого зниження конкурентоспроможності багатьох видів вітчизняної продукції. Так, за окремими оцінками, тільки на досягнення стандартів ЄС у сфері довкілля для країн Східної та Центральної Європи необхідно витратити не менше 122 млрд євро [5].

3. Витрати пов'язані з модернізацією виробничих потужностей, що буде стосуватися таких галузей економіки, як сфера послуг, сільське господарство та промисловість. У даних галузях має бути проведено модернізацію відповідно до сучасних екологічних структурних та технологічних стандартів. Оскільки країна, яка прагне стати кандидатом, має бути конкурентоспроможною не тільки на єдиному ринку ЄС, а й на світовому, що вимагає створювати високоякісну продукцію відповідно до сучасних стандартів, дана група витрат буде однією з найбільш затратних як у грошовому вимірі (близько 60–65% від загальних

інвестицій), так і у часовому. Адже впровадити такі масштабні зміни в нашій країні за невеликий період часу з урахуванням суттєвого браку коштів є практично неможливим.

4. Соціальні витрати, в яких має бути приділено увагу соціальному рівню життя країни, приведено до стандартів ЄС сфери здоров'я, освіти та безпеки населення, вирішено питання забезпечення зайнятості населення та подолання зубожіння населення, крім того, вирішено питання з подолання проблеми безробіття. У цій сфері необхідно проводити нову соціальну політику, яка має враховувати не тільки традиційні соціальні ризики (н/п, інвалідність, хвороба, безробіття та ін.), а й охоплювати такі нові ризики та виклики (н/п, неповна сім'я, відсутність у особи необхідних компетенцій, що призводить до довгострокового безробіття тощо) [7, с. 83]. Усе це вимагатиме також достатньо великої кількості грошових надходжень, а також суттєвих змін у нашому суспільстві.

Деякі дослідники також звертають увагу на такий вид затрат, як загроза ринковій позиції вітчизняних виробників, що є однією з найбільш серйозних витрат для будь-якої країни, що входить до ЄС, адже витрати на виробництво вітчизняної продукції є суттєво більшими, ніж у країнах із розвинутою економікою, які використовують останні технології виробництва; крім того, якість продукції національних підприємств часто не є достатньою для конкуренції з європейськими підприємствами.

Також слід звернути увагу на такий різновид витрат держави, як зменшення самостійності в процесі прийняття рішень, оскільки рішення, прийняті на рівні ЄС, будуть завжди переважати над рішеннями національного уряду. Враховуючи різні потреби та передумови країн, це також викликає деякі занепокоєння.

Суттєва диференціація країн у межах ЄС, а також їхні неоднакові можливості та різні інтереси призводять до того, що реалізація ними міжнародних економічних зв'язків призводить до різних результатів. Так, слід розуміти, що найбільшу вигоду від такої євроінтеграції зазвичай отримують економічно розвинені та політично стабільні країни. Це пояснюється тим, що саме ці розвинені країни виробляють зараз найбільш трудомістку та наукову продукцію, а також експорт капіталу зараз є найбільш доходною формою сучасного бізнесу [3].

Однак і країни зі слабкою економікою за вступу до таких міжнародних організацій, як ЄС, також переслідують власні інтереси. При тому, що вони не можуть отримувати надмірно високі доходи, тим не менше їм надаються можливості та засоби для більш швидкого зростання та досягнення рівня економічно розвинених країн. Саме такий шлях свого часу проходили такі країни, як Австралія, Південна Корея та Японія, а також проходять Малайзія, Сінгапур та Тайвань.

Провідні міжнародні економісти та дослідники [1; 2; 5; 6] виокремлюють найбільш вірогідні вигоди від вступу до ЄС:

1. Збільшення торгівлі та потоків капіталу, оскільки для країн-членів є доступ до більшої кількості ринків, у тому числі й міжнародного ринку. Самостійна участь як сильного конкурента на світовому ринку для сьогоденного рівня розвитку економіки України є практично не можливою, однак як частина ЄС країна зможе брати більш активну участь на міжнародному ринку.

2. Поліпшення інфраструктури за рахунок створення структурних фондів, які надаються країнам – членам ЄС.

3. Підвищення ВВП, згідно з дослідженнями Романо Проді, для країн – нових членів ЄС прогнозується зростання ВВП на 5–8 процентних пунктів і тільки на 1 процентний пункт для вже існуючих членів ЄС [5].

4. Зниження ризику для бізнесу шляхом сприяння макроекономічній, політичній та правовій стабільності, адже країни, які нестабільні політично та мають воєнні конфлікти, не можуть стати членами ЄС. Окрім того, посилення стандартів бухгалтерського обліку дає змогу підвищувати прозорість ведення бізнесу та ділових показників, а наявність спільної системи регуляторних та сертифікаційних стандартів значно полегшує ведення бізнесу по всій Європі.

5. Поліпшення якості та рівня життя через запровадження європейських стандартів у сфері соціального захисту населення. Нові члени приймають політику ЄС щодо захисту навколишнього середовища та боротьби зі злочинністю, наркотиками та нелегальною міграцією, а також соціальними аспектами, які сприяли б поліпшенню якості життя своїх громадян. Зазвичай тісна інтеграція з відкритими, більш розвиненими та розвиненими економіками може призвести до прискореного зростання та підвищення рівня життя.

6. Використання ефективних методів виробництва шляхом інтеграції нових технологій, вартість яких буде частково покриватися за рахунок фондів ЄС. Це дасть змогу суттєво підвищити продуктивність та конкурентоспроможність українських підприємств, що є головною умовою для збільшення експорту продукції в Україні.

7. Зниження цін на товари, що пов'язано з існуванням вільного ринку.

8. Підвищення добробуту, як показало дослідження, використання Мічиганської моделі світового виробництва та торгівлі у країнах Східної Європи дало змогу очікувати зростання добробуту країни на 3,8–7,3% для країн, що входили до ЄС [2].

9. Лібералізація торгівлі, чому сприяє зниження сільськогосподарських та торгових тарифів, що відображено в європейських угодах. Це призводить до зниження реальних торгових витрат, а для країн – членів ЄС – до поліпшення своєї торговельної рівноваги.

10. Підвищення рівня якості освіти та зайнятості. ЄС уже надає допомогу країнам-кандидатам через такі свої програми, як TEMPUS, CARDS та ERASMUS. Ці та інші програми дають змогу підвищити мобільність викладачів та студентів університетів, підвищити рівень національних досліджень через співпрацю між освітніми установами.

11. Збільшення прямих іноземних інвестицій. У зв'язку з низьким рівнем місцевих заощаджень іноземний капітал стає необхідним для ефективної перебудови та модернізації української економіки. Наслідком вступу до ЄС буде зниження політичних ризиків, створення ефективного ринку, тому можна обґрунтовано говорити про збільшення числа іноземних інвестицій у країну.

12. Наявність доступу до різних фондів допомоги для країн ЄС, до яких входять як фонди допомоги наявним членам (CAP, Структурний фонд та ін.), так і фонди допомоги країнам – кандидатам до ЄС, серед яких – IPA, CARDS, PHARE та ін.

Окрім перерахованих вигід, слід також звернути на такі суттєві переваги від євроінтеграції, як стабільність цін, створення ефективної ринкової економіки.

Отже, як видно з аналізу основних груп вигід та витрат, пов'язаних із підготовкою до вступу до ЄС, Україні доведеться пройти досить непростий шлях, який потребує суттєвих інвестицій та рушійних змін у суспільстві. Сьогодні в процесі євроінтеграції Україна знаходиться лише на першому кроці (із шести наявних), чому сприяло підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Висновки і пропозиції. Отже, вступ до ЄС може приносити вигоди країнам-членам різними шляхами, серед яких – лібералізація торгівлі, збільшення прямих іноземних інвестицій, кошти ЄС на поліпшення інфраструктури та підвищення фінансових показників та ін. З іншого боку, такий крок потребує серйозних витрат, пов'язаних із транзакційними витратами, змінами фінансової, грошово-кредитної, соціальної політики, а також великими інвестиціями в технології та інші сектори економіки країни, тому потрібно більш детально дослідити існуючий досвід щодо вступу до ЄС інших країн із близькою до України економікою, а також зробити кількісний та якісний аналіз вигід та витрат від євроінтеграції, що буде основою для подальших розробок автора статті та інших дослідників та економістів.

Список використаних джерел:

1. Mussa M. Factors Driving Global Economic Integration. *International monetary fund*, 2000. URL : <https://www.imf.org/en/News/Articles/2015/09/28/04/53/sp082500> (дата звернення: 01.11.2019).
2. Bitzenis A.P., Andronikidis A. Cost and benefits of integration in the European Union and in the Economic Monetary Union (EMU): ResearchGate, 2006. URL : <https://www.researchgate.net/publication/26451561> (дата звернення: 05.11.2019).
3. Европейская интеграция: Справочник 24, 2019. URL : https://spravochnik.ru/ekonomika/regionalizaciya/ponyatie_integracii_v_ekonomike/evropeyskaya_integraciya/ (дата звернення: 10.11.2019).
4. The European Union: a people-centered agenda. An International Perspective: OECD, Paris, 2019. 52 с. URL : <http://www.oecd.org/eu/The-European-Union-a-people-centred-agenda.pdf> (дата звернення: 07.11.2019).
5. Dumitrasco M. The costs, benefits and challenges of integration into the EU: ResearchGate, 2009. URL : <https://www.researchgate.net/publication/236010689> (дата звернення: 03.11.2019).
6. European Neighbourhood Policy And Enlargement Negotiations: An official website of the European Union, 2019. URL : https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/instruments/overview_en (дата звернення: 12.11.2019).
7. Ломакина И.С. Социальная политика ЕС в процессе европейской интеграции: становление, развитие, реализация. *Вестник Челябинской государственной академии культуры и искусств*. 2008. № 3(15). С. 77–84.

References:

1. Mussa M. (2000) Factors Driving Global Economic Integration [International monetary fund], available at: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2015/09/28/04/53/sp082500> (accessed 01 November 2019).
2. Bitzenis A.P., Andronikidis A. (2006) Cost and benefits of integration in the European Union and in the Economic Monetary Union (EMU) [ResearchGate], available at: <https://www.researchgate.net/publication/26451561> (accessed 05 November 2019).

3. European Integration (2019) [A Guide24] Available at: https://spravochnick.ru/ekonomika/regionalizaciya/ponyatie_integracii_v_ekonomike/evropeyskaya_integraciya/ (accessed 10 November 2019).
4. The European Union: a people-centered agenda. An International Perspective (2019): OECD, Paris. – 52 с. – Available at: <http://www.oecd.org/eu/The-European-Union-a-people-centred-agenda.pdf> (accessed 07 November 2019).
5. Dumitrasco M. The costs, benefits and challenges of integration into the EU (2009) [Research Gate]. – Available at: <https://www.researchgate.net/publication/236010689> (accessed 03 November 2019).
6. European Neighbourhood Policy And Enlargement Negotiations (2019) [An official website of the European Union]. – Available at: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/instruments/overview_en (accessed 12 November 2019).
7. Lomalina I. S. (2008) Sotsial'naya politika ES v protsesse evropeyskoy integratsii: stanovlenie, razvitie, realizatsiya [Social policy in the process of European integration: formation, development, realization] Bulletin of the Chelyabinsk State Academy of Culture and Arts], no. 3 (15), pp. 77-84.

Кибук Т. Н.

ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет
имени Вадима Гетьмана»

ВЫГОДЫ И ЗАТРАТЫ ОТ ЕВРОПЕЙСКОЙ ИНТЕГРАЦИИ УКРАИНЫ

Резюме

Потребности сегодняшнего дня требуют от государств выходить и эффективно конкурировать на международном рынке, что является достаточно проблемным для отдельной страны, поэтому возникает устойчивая тенденция к интеграционным процессам на мировом уровне. В работе проанализированы и систематизированы основные расходы, связанные со вступлением Украины в ЕС, среди основных из которых можно выделить такие, как социальные затраты, затраты, связанные с модернизацией собственного законодательства согласно стандартам ЕС, и затраты, связанные с приведением к европейским стандартам таких сфер деятельности, как телекоммуникации, транспорт, производство и передача электроэнергии, окружающая среда, другая инфраструктура, ядерная безопасность, охрана внешних границ, защита животных и др. Проведено исследование основных выгод, которые может получить страна от вступления в ЕС, среди которых – либерализация торговли, увеличение прямых иностранных инвестиций, средства ЕС на улучшение инфраструктуры и повышение финансовых показателей и др.

Ключевые слова: евроинтеграция, Европейский Союз, расходы, выгоды, международный рынок.

Kibuk Tetyana

SHHE “Kyiv National Economic University
named after Vadim Hetman”

BENEFITS AND COSTS FROM EUROPEAN INTEGRATION OF UKRAINE

Summary

The needs of today require nation states to enter and compete effectively in the international market, which is quite problematic for a particular country, and so there is a steady tendency for global integration processes. In Ukraine, these trends have taken a clear course on European integration, which was enshrined in the country's Constitution. The largest association on the European continent is the European Union, which is why this research focuses on the analysis of this international association of countries. The main costs related to Ukraine's accession to the European Union were analyzed and systematized, the main ones being social costs, costs related to the modernization of own legislation in line with EU standards and costs related to bringing them to the European standards in such areas as telecommunications, transport, production and transmission of electricity, the environment, other infrastructure, nuclear safety, external borders, animal welfare and others. Highlights the main challenges facing the country, which wants to enter the European Union, in particular, the threat to the domestic position of national producers due to defects in product quality and high production costs, as well as the loss of autonomy in decision-making process by the countries – EU members and is subordinate to its management units. The main benefits of the EU accession are investigated, including trade liberalization, increasing foreign direct investment, EU funds for improving infrastructure and improving financial performance, increasing trade and capital flows, increasing GDP, reducing business risk, improving quality and the standard of living of the population, raising the level of well-being and education in the country, opportunities to enter the international market, creating an efficient economy, stabilizing prices, using effective methods of production and the access of new technology and know-how. The modern place of Ukraine in the process of European integration has been identified and the main possible directions of further research in this field have been identified.

Keywords: European integration, European Union, costs, benefits, international market.